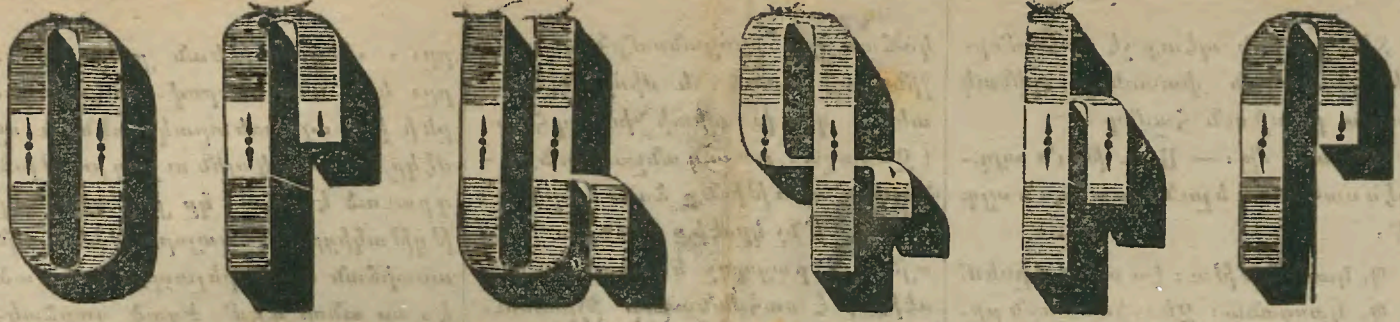

Օրագիրը կը հրատարակուի ան-
մէջ օր բաց ի կերպով և առն-
օրերէն :
Տարեկան գինն է Պոլսոյ հա-
մար կանխիկ 230 դուրուշ, իսկ
գաւառացի համար կանխիկ 21/2
Օսմ. ոսկի : զոր բաժանորդ
գրուելու ուղղութիւնը կը պարտաւո-
րին կամ իրենք ուղղակի մեզ
զրկել և կամ յիշեալ գումարը
վճարելու համար Պոլսոյ մէջ
ցոյց տալ :

Օրագրոյն համար 1 դուրուշ
կը ծախուի :
Դասուցման տարր առաջին
անգամի համար 3 դրշ, երկ-
րորդին 2 դրշ. և աւելի ան-
գամներու համար ուրիշ սա-
կարկով իւր կը ծախուի :
Համարը և ուրիշ գրութիւնը
պէտք է զրկել Գինճանճար
եօգուշու կուսութեան խան 2
թիւ տնտեսար. Օրագր. Խօսա-
սարեանի տնտես :

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱՌԳԱՅԻՆ ԵՒ ԵՌԵՒՏԻՏԵԱԿԱՆ

ԿԵՐԴՈՐԴ ՏԱՐԻ

1244 ՔՆՄԱՅԻՆ ԱՆՈՐ ԿՄ

ԵՐԵՒԱՆԻ 31 ՕԴՈՍՈՍ 1871

ԿԵՐԴՈՐԴ 23

ԱՆԱՅՐԱՆԿԱ 12 ԱՆՊՏԵՄԲԵՐ

ԹԻՒ 538

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 51 ՕԴՈՍՈՍ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ՆՈՐ ԵՄԱՍԿԱՆ ՄԵ

Ժողովուրդը ժեշտելով յարգելը Մի-
ջադայնոյն հետ սկիզբն առած
հետեւեալ տեղեկագիրը կը հրա-
տարարէ, որ Զուիցերլանտի գործա-
ւորաց յառաջիկայ ընդհանուր գու-
մարմանը պիտի ներկայացուի :

Տեղեկագիրն այսպէս կ'ընթա-
նայ :

1. Զուիցերլանտի մէջ գտնուող ըն-
կերակրական ռաւակապետութեան
խումբը իրեն նպատակ կառաջար-
կէ գործաւոր ժողովրդեան շահե-
քը ապահովել և ամէն կերպիւ ա-
նոց գոհունակութիւն ընծայել :
Դա համարուած է թէ՛ գործաւոր-
աց դատուն ծառայութեան ազա-
տելը նոյն իսկ գործաւորաց դա-
տուն ձեռամբ կրնայ յարգուիլ ա-
ծուիլ :

2. Գործաւորաց դատուն ծառա-
յութեան տեղադրութեան համար ե-
ղած կուրսը լոկ դատու մը գրաւա-
կանաց համար եղած կուրսը մը չէ,
այլ իրաւանց ու պարտոց հաւա-
սարութեան համար և բոլոր դա-
տու գերագահութեան բարձրման
համար եղած կուրսը :

3. Գործաւորաց դատաւորներն
անտեսականացէս կախումն ունե-
նայլ գերութեան հիմը կը բաղկա-
ցնեն ինչ տեսակ ձեռք տակ որ կը
նայ գոյնաւոր նա, հետեւեալ բն-
կերակրական ռաւակապետութեան
խումբը կառաջարկէ բերքին (թու-
շակի գրութիւն) ներկայ գրու-
թեան ջնջմամբ իր բարձրելու գոր-
ծաւորի իր աշխատութեան ամբողջ
շահն ապահովել :

4. Բազմաքանակ արդատութիւնը
գործաւորաց դատուն ծառայու-
թեան անտեսականացէս աղատու-
թեանը առաջին և անհրաժեշտ
պայմանն է : Որովհետեւ ընկերա-
յին խնդիրը քաղաքական խնդրէն
անանջատելի է, առաջնայն լուծու-
մը երկրորդին լուծման կախեալ և
միայն ընկերայնական պայմանաց
տակ կարելի է :

5. Եկամտելով որ գործաւորաց դա-
տուն ծառայութեան քաղաքակա-
նայն և անտեսականացէս աղա-
տութիւնը իր կողմանէ միացեալ
գործողութեամբ և միութեամբ
միայն կարելի է, Զուիցերլանտի
մէջ ընկերակրական ռաւակապե-
տութեան խումբը կը գործադրեալ
կողմակցութիւն մը կ'ընդու-
նի, որ նոյն ատեն իւրաքան-
չիւր ուրու կը ընդլայնուի հասարա-
կաց բարեօրէն համար իւր անհատա-
կան ազդեցութիւնը գործածել :

6. Եկամտելով որ աշխատութեան
աղատութիւնը ոչ տեղական ոչ ալ
ազգային այլ ընկերային ջանք մ'է
որ բոլոր այն երկրները կը պարու-
նակէ, յորում նոր ընկերութիւնը
կայ, Զուիցերլանտի մէջ գտնուող
ընկերակրական ռաւակապետու-
թեան խումբը գործաւորաց Մի-
ջադայնոյն ընկերակրականութեան հետ
կը կապէ ինքնին :

7. Հետեւեալ կէտերը ընկերակ-
րական ռաւակապետութեան բուռ-
բին կողմանէ առաջնորդուած յուզ-
մունքին մէջ, անոց վրայ պնդելն
իրեն խիստ կարեւոր, շնորհած է :
1. — Ամբողջ Զուիցերլանտի մէջ
քաղաքացիութեան ընդհանուր ի-
րաւունք մը : Աղքատին նպաստը
Հասարակրդոց վրայ դնել, կառա-
վարութիւնը որեւէ պակասը միշտ
ինքը լեցնելու պայմանաւ :

2. Գաշնաւորութեան ժողովրդեան
կողմանէ ուղղակի օրէնսդրութիւն,
հասարակային ձեռնարկութիւն մը
20.000 քաղաքացի ու փոքրամաս-
նութեան մը մէջ կը պարտաւո-
րելու պայմանաւ :

Հասարակային քուէարկութեան
ժամանակ այդ կամ «ոչ» քուէար-
կուած քաղաքական մեծամասնու-
թիւնը պիտի որոշէ երկու կողմի
խնդիրն ընկալաւորութեան խոր-
հրդոց ու գաւառակներու զա-
տական քուէներուն ինչպէս նաեւ
կառավարութեան ջնջումը :

3. Իւրաքանչիւր տղա մինչեւ
15 տարեկը ճիւղային և պար-
տաւոր ընկերակրական ռաւակապե-
տութեան կողմէն գործաւորականութի-
ւն և սոցիալիստ աղայոց խմբութեան
ընդմէջ գործաւորաց մէջ գործա-
ւորութեան արդեւորումը :

4. Եկեղեցիոյն կառավարութե-
նէն, նաեւ գործընկերութեան եկեղեցի-
նէն զատուիլ :

5. Բոլոր անուղղակի հարկադ-
րութեան ջնջումը ու եկամտից և
յալորդութեանց և ժառանգու-
թեանց ընդհանուր և հայրենասէ-
րական տրամբէ վրայ յառաջի
մական ամսմամբ ուղղակի հար-
կադրութեան հաստատութիւնը,
նաեւ իւրաքանչիւր մահուան վեր-
ջը ընտանեաց հայրերու ի նպաստ
հարկադրութեան փոխութեան :

6. Ամուսնական իրաւանց անկա-
րելու եղած բոլոր արդեւորութեան
բարձրումը, բոլոր քաղաքացիին և
պատժական օրէնսդրութեան կեդ-
րոնաւորութիւն. յստակ կերպով
գաւառակներու — զխաւարար
գործաւորաց և գործաւորաց մէջ
տեղի ունենալով վեճերու դատ-
րուն համար — հաստատութիւնը :

7. Գործաւորաց օր մը հաստատուող
օրինական ջրմանի մը հաստատու-
թիւնը :

8. Բոլոր գործող հաստատու-
թեանց վրայ, միանգամայն իրեն
առողջական վարչութեան միջոց մը
և պատահական դէպքերու ժաման-
ներ ապահովելու համար, խիստ
վերաբերելու իւր մը : Գործաւորաց
վարձուր և անկախ տեսչաց կար-
գումը :

9. Թոշակներէն իրեն տու գանք
տեղի ունեցած բոլոր զեղչումներու
ջնջումը : Գործաւորաց դատուն պատ-
կանող պաշտօնական վիճակագրու-
թեան գրութեան մը կազմակեր-
պութիւնը :

10. Մամուլ, գումարման, ընկե-
րութեան և միութեան բարձրագոյն
աղատութիւն :

11. Ընկերութեան համար միաց-
եալ պատասխանատւութեամբ կա-

ռավարութեան հետ վարի մը բա-
նալ : Այդ նպատակի համար տա-
նակներ հրատարակելու միակ իրա-
ւունքով մը ազգային Զուիցերլա-
նտի Պանքաի մը հաստատութիւնը :

12. Երկրամիջոց Գաշնաւորու-
թեան կողմանէ գնումն ու գործ-
ուելը : Երկրամիջոց հաղորդակցու-
թեան բոլոր միջոցները պէտք է որ
կառավարութեան ստացուած ընդ-
լան, որ պէտք չէ անհատից թոյ-
լտուի մեծամասնութեան անկող
շահել :

13. Ազգային զորքը զինել, հազ-
ուելը, և պիտոյններն հայթայ-
թելու ամբողջ ծախքը գաշնաւոր-
ութեան կողմանէ հոգացուիլ : ա-
նոց բաւական ամսական մը վճար-
ուիլ, և կամաւոր զինուորաց ձե-
մարմններու բնակիչը ըլլալը :

Պ. Կամպէթթաի խօսած ճառը Ազգ-
այնոց օրագր. 30-ի նիստին մէջ :

Պ. Կամպէթթաի : — Տեւալք,
ժողովրդ. սահմանադիր իշխանու-
թեան հաստատման դէպք, որ ձեր
յանձնարարի առաջարկած յառա-
ջագործի մէջ հաստատման մէջ կը
պարտաւորուի, ձեռնարկութիւններ
և ծանր առարկութիւններ ընդ
արդէն : Բայց և այնպէս իր ձեռք
ինձ խնդրել ի ժողովրդը որ իրաց
մեթոդիւ այս նախադրեալ պատճա-
ռը որ ձեր քննութեանց երկար-
կեալ օրինաց ծրարելն մէջ կը
դառնայ :

Իր ձեռք ինձ խնդրել այս նախա-
կարգ պատճառի մեթոդով, երեք
պատճառներով :

Առաջին, վաճառի անօգուտ է
այն :

Երկրորդ, քանզի առանց բա-
ւականացողի պատճառներ ցոյց
տալու երկրին, դէպք միայն յա-
յնչաւորութիւն մը կը բովանդակէ
իր մէջ, զոր փողովոյց հայրենա-
սիրութիւնը պարտաւոր է որ հա-
տատուէս իրաց մեթոդով, եթէ
ինքն իրն առաւել իմաստ քննելու
կամք ունեցած ըլլալ :

Եւ վերջապէս, երրորդ պատճառ,
վաճառի օրինաց ծրարելն մէջ այս
հաստատութեան ներածութիւնը
երկրին մէջ դժուարութեան որով ցու-
նելու ստացող առիթ մ'է, դարձ-
եալ ի պահանջ յորում գուր ամե-
նեքին միտաւորութեան և խաղաղա-
պէր ոգով համակուած եմք կընէք,
ձեր յայտարարութեանց արժէքը
կ'ոյճեացնէք, (Շատ լաւ) ձախ կող-
մէն :

Գիտեմ կանխաւ թէ «այն եր-
բեակ ձեռնարկութիւններն սեծա-
պէս զգուշացուցող գործածելու
պարտք կը գնեն իմ վրայ բայց և
միանգամայն թող կուտան ինձ հա-
ւատարմութեան մը ապաւանտութեամբ
մտադիր պիտի ըլլաք ինձ, և ինչ
պէս պահ մը յառաջ կընէք մեծա-
րոյ Պ. Մէն-Մարք-ժիւրաքէն, երբ
այսօրինակ խնդիրներ ժողովրդը կա-
ռավարելու ինչ նպատակով և որոշ
խնդիրներն կ'ընկնեն քննելու
թող ան, թէ և ոմանց զիս բազ-

գածութիւնը զրգուելու նկրտին
այդ խնդիրները : (Խօսեցէ՛ք, խօ-
սեցէ՛ք) :

Կրտսեմ թէ առաջարկութիւնը ա-
նօգուտ է : Ապաքէն, տեւալք իմ,
ասկից գրեթէ երեք շաբաթ յա-
ռաջ ստուգիլ զիս բարեկրայց դէպք
մեծարոյ զինարդուի մը մէջ կ'աղ-
բէիք :

Ձայդ բարեբեցողից խնդիրնե-
րն դեռ ևս չէին յարուցած...
(զանազան նատարաններու վրայ
հաւանութեան նշաններ) և երկիրը
կրնար յուսալ թէ այս ժողովրդը
աւելի կըրպով բացառիկ պարագա-
ներու մէջ ծնած ըլլալով, հետե-
ւաւոր այնպիսի մարդերէ բաղկաց-
եալ գաւառակով, որոնք նախանձ-
նորդէմ պահանջումներ և կար-
ծիքներ ունին, այսինքն սկիզբնայն
այնպիսի կարծիքներ որոնք միմեանց
դէմ առ դէմ գոյուն պատճառ-
աւ իրենց տեղի չեն տար, ուստի
սոյն պարագաներու մէջ զի-
նադուր պիտի տեսէք, այսինքն
ճիշտ այնքան ժամանակ որչափ
հարկաւոր էր խաղաղութեան գաշ-
նարի պահանջներն և նորա հե-
տեւելիք անընդմիջական պիտոյն-
ներն որոհանջներու համար : (Զա-
նազան շարժումներ) :

Ձգիտեմ թէ հասարակաց թուի-
քը հաստատարմանը ձեռք կը թարգ-
մանեմ արդեօք : Ձեւ ըսել թէ
այս կողմէններն համալուծ են :
Ինչպէս իմ հակառակորդաց նոյն-
պէս և ինձ իրաւունք չի տալ ը-
սելու : Հասարակաց թուիքը ամ-
բողջապէս մեր հետ է : Սակայն ես
կը հաստատեմ, առանց հոս ոչ ոք
անկեղծօրէն ժխտել կարենալու
իմ հաստատումը թէ դէպք երկիրը
անհնարին շփոթութեան և պա-
ռակտման մէջ է անոր համար որ
ազգային խնդիրները վրդովեցին
ըսելով թէ ժողովրդ իւր մէկ սահ-
մանադրական յայտարարութեամբ
երկրին վեճապետական առանձնա-
յնը որ հոս կ'ընդգրկէ ինչպէս պի-
տի մտաբերել :

Խնդիրը դիտարկել մէջ չէ թէ
այս դիւրաբաժանութիւնը չափա-
դանց է կամ ոչ : Խնդիրը սա դիւ-
նարութեան մէջ է թէ մեր մէջ ծագած
խորհրդարանական ձեռնարկները
այսօրինակ կառավարի մը թող կու-
տան արդեօք : (Զանազան կերպ
շարժումներ) :

Պ. Կամ Պէնուա տ'Ալի : — Խօսք
կուրէմ : (Շարժում) : Պ. Կամպէթ-
թա : — Սակայն այդ կատարման ան-
ժխտելի է :

Նմանապէս անժխտելի է թէ եր-
կիրը ինչպէս ի Պորտո Նոյնպէս և
ի վերջոյն աշխարհ ժողովրդը վրայ
յուսած, ըստ իս սա կարծիքն ու-
նեք թէ հոս ոչ էր ինչ հնարին ո-
րով բուն մը հիմնել, այո՛ (ընդ-
հատումներ ալ կ'ընկնեն) տեւալք,
կը յայտնեմ...
Խեղ մը հաստատմանը վրայէն,
— Մ'ընդմիջէք խօսքը : — (Խօ-
սեցէ՛ք, խօսեցէ՛ք) :

Պ. Կամպէթթա : — Կրտսեմ, ո-
չինչ որոշիչ բան, և ասի ժողովրդը

համար թշնամական տկնարկութիւն
մը չի կրնար ունենալ (ոչ ոչ) ըստ-
որում խնդիրը ճշդիւ սա ինչ զի-
նարութեան վրայ է թէ, վերջնականին
ինչպէս նաեւ առաջնականի տե-
սութեամբ մեր ձեռնհասութիւնն
նոյն կը հասնի : Լաւ, երկիրն ամե-
նայն վեճապետութիւն կուտար այս
ժողովրդի առաջնականից կերպով
զինքը վարելու, և դուք ամենքդ
այս սոյն ճամբուն մէջ մտադրեալ
վեճմանը մարդու ետեւէն որ ըզ-
նարանաւ կը կառավարէ, այն մար-
դը որ ֆրանսայէն սա փառաւոր
նշանակն ընդունած է որ երեսուն
անգամ իրեն ձեր զրկման ըլլալու
պիտի արժանաւորը ցոյց տրուած
էր : (Շարժում) :

Բայց ինչո՞ւ արդեօք այս կացու-
թիւնը փոխուեցաւ, և ինչո՞ւ հա-
մար այս տեսակ մը քաղաքական
կեանքը չի թիկեցաւ և ոչ ինչպէս
և ինչո՞ւ համար արդեօք այսինչ
ժամանակ չի թիկեցաւ և աւելի կա-
նախ չեղաւ այն, ինչո՞ւ համար
մասնաւոր այդ քաղաքական կեան-
քը կըրպարանաւորութեան մը
յանդեցաւ որ այնքան կարեւոր չէ
եթէ այսոք ձեռք առաւարկեալ
պատարանի կարգադրութիւնը
կատարութեան առնուի, իսկ ան-
հնարին մեծ է եթէ նորա նախըն-
թաց եղող պատճառներն ևս դի-
տողութեան առնուին : (Հաւանու-
թիւն պիտի ձախակցութեանը նշան)

Ես կը կարծեմ թէ դաշն Պոր-
տոյն կուտած ու խախտ այս առա-
ջին խնդրան ծագումն աղայական
պատարանի կարգադրութիւնը
խաղաղաւորութեան քաղաքական
է :

Կարծեցին թէ կուտաներ և
ինչպէս կըսեն արձանագրութիւն-
ներ վճռելով կարող էին ամուր-
թիւն վճռել, կարող էին փառահա-
լութիւն և ստուգութիւն վճռել :
(Զանազան շարժումներ) :

Սակայն ասի պատարան մ'է սոյն-
պիտի մտադրեմք թէ և ամենին
անկեղծ սակայն այս կարգադրու-
թեան թերադրութեան եղան, և հա-
ւանական է թէ հանրապետու-
թեան նախագահի տիտղոսին քա-
նի ինչ մարդերու վրայ որոշ պաշ-
տօնակիցն ու բարեկամը լինել պա-
տիւ կը համարուի ինձ, ընելիք մո-
ղական ազդեցութեան վրայ վրա-
տահանարով յուսեցին այս նախ-
նական առաջարկութեան շուրջը
տուտել բաղձալիւ կուսակցիցներ
խմել :

Սակից յառաջ եկած է այն չի-
թութիւնը որ վերջապէս այն տե-
սարանի պիտի յանդէր զոր այսօր
կընծայեմ ֆրանսային :

Զայն մը : — Նաեւ էր քաղաքին :

Պ. Կամպէթթա : — Ինչ կը կար-
ծէք, միթէ այս տեսակ մը առա-
տուրն ու ընդհանուր անձնատու-
թիւնն որով ձեր նիստը բարդե-
ցաւ, որ անձեւը մարդ ալէն ու
ձախել կարող աւ կուտար իւր հա-
փառարկալ առաջարկութիւններն,
յառաջողութեան իրենցին ու առաջար-
կութիւններն ևս առանելու, միթէ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Օ. ԽՕՋԱՍԱՐԵԱՆ ԵՌԻՍՈՒՅԵԱՆ ԽԱՆ ԹԻԻ 4-Ց